

Groddjursinventering i Punsbog, Norrtälje kommun

Naturföretaget 2025

Utförare

Naturföretaget
Organisationsnummer: 769620-4382
Adress: Vaksalagatan 6, 753 20 Uppsala
E-post: info@naturforetaget.se
Telefon: 018-304050

Beställare

Trapezia
Organisationsnummer: 556535-8776
Adress: Rösavägen 101, 761 97 Norrtälje
E-post: mattias@trapezia.se
Telefon: 070-227 5906

Projektledare och kontaktperson: Sara Janbrink, sara.j@naturforetaget.se, 073-699 07 64

Inventering och foto: Alexandra Holmgren och Sara Janbrink

Rapport: Alexandra Holmgren och Sara Janbrink

Förstudie och kartor: Emma Hellkvist och Staffan Fridh

Kvalitetsgranskning: Edith Bremer Storm

Leverans rapport: 2025-06-12

Leverans geodata: 2025-06-12

Version: 1

Omslagsbild: Åkerroda under vatten.

Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Bakgrund.....	5
Metodik.....	6
Groddjursinventering	6
Datainsamling.....	6
Rapportering av arter	6
Förstudie/kunskapsinhämtning	6
Osäkerhet i bedömningen.....	6
Groddjur och artskydd.....	6
Beskrivning av området	8
Resultat.....	10
Diskussion	11
Källor.....	12

Sammanfattning

Trapezia arbetar med ansökan om att öppna en torvtäkt på 46 ha inom fastigheten Punslog 1:3 norr om Riala i Norrtälje kommun. I samband med denna har Naturföretaget fått i uppdrag att utföra en groddjursinventering och en naturvärdesinventering inom planområdet. Naturvärdesinventeringen utfördes hösten 2024 och kompletterades med en utökning av området 2025. Denna rapport behandlar groddjursinventeringen. Syftet med groddjursinventeringen är att utreda om groddjur leker eller på annat sätt nyttjar vattenmiljöer i området.

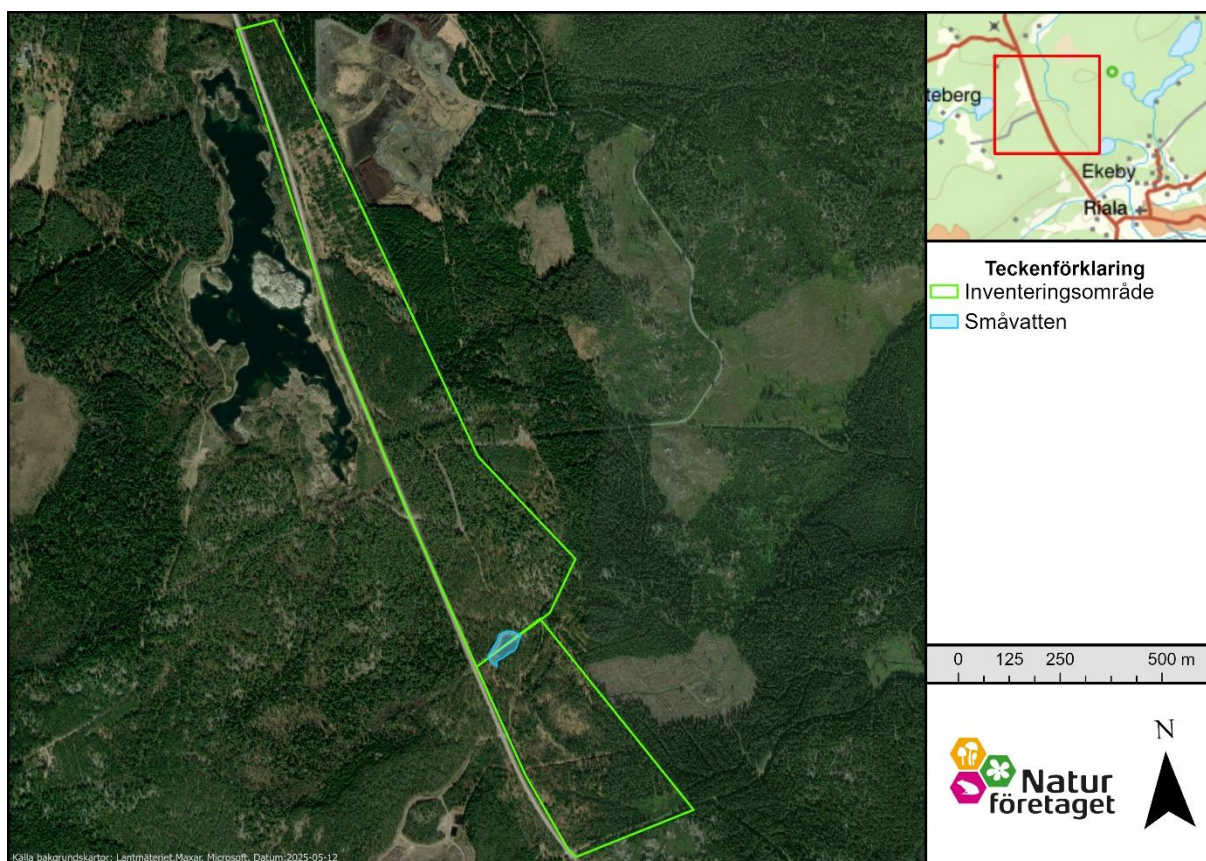
Groddjursinventeringen utfördes under april 2025 under två besök dagtid. Inventeringen fokuserades på en glup (en typ av tillfälligt småvatten) som identifierats som en potentiell groddjurslokal under naturvärdesinventeringen 2024. Då vattnet i glupen torkade ut redan i början av april detta år ställdes de planerade nattbesöken in. Vid första besöket genomsöktes hela glupen efter groddjur. Vid besöken påträffades rom och adult av åkergroda och adult av mindre vattensalamander. Samtliga artfynd gjordes i den nordöstra delen av glupen som höll det enda kvarvarande vattnet vid besöket.

Glupen bedöms vara ett lämpligt lekvatten för groddjur då både grodrom och mindre vattensalamander i lekdräkt noterades där. Lokalen håller därtill flera kvalitéer för groddjurslek såsom solexponering och grästuvor att fästa salamanderäggen på. Våren 2025 var ovanligt torr vilket resulterade i att leken misslyckades men vid normalår är det troligt att leken kan lyckas och att lokalen då kan hysa fler individer och arter.

Samtliga groddjursarter omfattas av juridiskt skydd enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845). Åkergroda är fridlyst enligt 4§ medan mindre vattensalamander omfattas av 6§. Åkergroda omfattas även av art- och habitatdirektivets bilaga 4.

Bakgrund

Trapezia arbetar med ansökan om att öppna en torvtäkt på 46 ha inom fastigheten Punsbog 1:3 norr om Riala i Norrtälje kommun. Hösten 2024 utförde Naturföretaget en naturvärdesinventering av en del av området och våren 2025 kompletterades naturvärdesinventeringen med en utökning av området. I samband med den första inventeringen noterades en glup, en typ av tillfälligt småvatten, inom inventeringsområdet som bedömdes kunna utgöra lekvatten för groddjur. Naturföretaget utförde därför en groddjursinventering av glupen i april 2025.

Figur 1. Översiktskarta som visar inventeringsområdet.

Metodik

Groddjursinventering

Syftet med inventeringen är att utreda om groddjur leker i eller på annat sätt nyttjar glupen. Vid en förundersökning av glupen dagtid 7 april 2025 noterades att vattennivån höll på att sjunka som en följd av den mycket torra våren. Efter ytterligare några dagar gjordes ett till besök dagtid och då hade glupen nästintill helt torkat ut varför de planerade nattinventeringarna (liknande metodiken som rekommenderas av Naturvårdsverket gällande inventering och övervakning av större vattensalamander) ställdes in. Dock gjordes noteringar av groddjur vid det första besöket, förundersökningen, varför hela glupen vid det tillfället undersöktes efter groddjur. Observationer av groddjur och romklumpar registrerades med en GPS-punkt för varje art och typ av fynd. Där identifikation var möjligt angavs även kön på observerade groddjur.

Den valda inventeringsmetodiken påvisar närvaro av groddjur inom undersökningsområdet men ger ingen indikation på populationens storlek. För att göra en bedömning av populationens storlek krävs det fångst med fällor. Inventeringen utfördes under den tid på året som rekommenderas för groddjursinventeringar, då groddjur leker och samlas vid sina lekvatten (april–maj).

Datainsamling

Insamlade fältuppgifter registreras med hjälp av appen Field maps for ArcGIS i surfplatta, med ortofoto som bakgrund. Artpunkter ritas in i appen, och synkroniseras direkt in i ArcGIS. Registrerat data tas sedan ut från ArcGIS och levereras i formatet geopackage eller annat överenskommet format. Noggrannheten på artpunkterna är ca 5–10 m. Det koordinatsystem som används är Sweref 99 TM.

Rapportering av arter

Fynd av groddjur rapporteras in till Artportalen vid inventeringsprojektets slut, med en koordinat per art som noterats vid respektive lekvatten.

Förstudie/kunskapsinhämtning

Äldre fynd av arter från området har inhämtats från Artdatabanken. Uppgifter om naturvärden och områdesskydd har inhämtats från Skogsstyrelsens karttjänst Skogens pärlor och Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur. Uppgifter om glupen har inhämtats från Naturföretagets rapport Naturvärdesinventering av Punsskog, Norrtälje kommun, 2025, version 1.

Osäkerhet i bedömningen

Våren 2025 har varit mycket torr och vattennivån i glupen sjönk snabbt. Detta resulterade i att den planerade metoden med eftersök nattetid med pannlampa fick ställas in och ersättas med observationer dagtid. Detta innebär att arter utöver de noterade kan ha förbisetts. Vid besöket dagtid konstaterades dock både vuxna individer av åkergroda och mindre vattensalamander samt romklumpar varför vi anser att inventeringen gjordes i rätt tid och att metoden är tillräcklig för att resultatet ska vara tillförlitligt.

Groddjur och artskydd

Samtliga groddjursarter omfattas av skydd enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845).

Större vattensalamander och åkergroda är fridlysta enligt 4a § i Artskyddsförordningen. Det innebär att det är förbjudet att skada, döda och fånga vilt levande exemplar. Det är också förbjudet att skada artens ägg eller larver, eller ta bort dem från vattnet, samt att skada eller förstöra artens livsmiljöer. Större vattensalamander är upptagen i EU:s art- och habitatdirektivs bilaga 2 och 4, och åkergroda i bilaga 4.

Vanlig groda, vanlig padda och mindre vattensalamander omfattas av 6§ artskyddsförordningen vilken säger att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar, och ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Om en verksamhet bedöms överträda någon punkt i 4a § till en grad där det har betydelse för att bevara eller återställa groddjurspopulationen på en tillfredsställande nivå, kan det leda till att förbud enligt artskyddsförordningen utlöses. För arter fridlysta enligt 6§ kan förbud utlösas om artens bevarandestatus i området bedöms påverkas negativt av åtgärden. Med detta i åtanke är det av stor vikt att fokusera på att störningar, särskilt under lek- och yngelperioden, inte påverkar populationen negativt. Det är även nödvändigt att undvika påverkan på arter med en negativ populationsutveckling, det vill säga arter vars population och bevarandestatus löper risk att påverkas negativt av verksamheten.

Beskrivning av området

Det inventerade området är cirka 46 hektar stort och ligger i ett skogslandskap omkring en kilometer söder om en äldre täkt. Området avgränsas i väst av Rialavägen och i öst av ett dike. Marken är till största delen plan och består till stor del av torv. Stora delar av området består av ung- till medelålders produktionsskog och avverkade ytor.

Groddjursinventeringen fokuserades till en glup (figur 2) som är en tidvis vattenfylld sänka med underjordiska till- och utlopp. Glupen breder ut sig i öst-västlig riktning. Den gränsar i nordost mot en hållmarkstallskog med påtagligt naturvärde. I väster finns en gräsmark med hassel. Glupen är en regelbundet översvämmad fuktäng, som för länge sedan slåtterhävdat. Vid inventeringen var den uttorkad och bevuxen med gräs- och halvgräs utan att vara igenvuxen (se figur 3 och 4). Längsmed kanten finns block, ekar och grova aspar. Hydrologin är till synes opåverkad och glupen ger inte intryck av att ha varit gödslad.

Figur 2. Karta som visar småvattnet läge i omgivningen.

Figur 3. Utsikt över glupen i västlig riktning. Under normalår är hela den öppna ytan översvämmad under delar av året, vilket också syns på ortofoton över området.

Figur 4. Bild på kvarvarande vattensamling i glupen vid fältbesöket 7 april. Här noterades samtliga groddjur.

Resultat

Vid de två fältbesöken noterades totalt två groddjursarter (tabell 1). Samtliga fynd gjordes i den nordöstra delen av glupen då detta var den enda delen som fortfarande höll vatten (figur 5). Vid andra besöket hade glupen torkat ut helt och romen hade hamnat på landbacken vilket betyder att leken misslyckades.

Tabell 1. Groddjur påträffade inom området, med antal fynd per lokal, vilken typ av skydd respektive art har enligt artskyddsförordningen samt kommentar om lek. Med antal avses vuxna individer om inget annat anges.

Art	Antal	Lokaler	Skydd	Lek/spel
Mindre vattensalamander <i>Mindre vattensalamander</i>	1	Glupen	Fridlyst enl. 6 §	Hane i lekdräkt.
Åkergroda <i>Rana arvalis</i>	3 adulter och 11 romklumpar	Glupen	Fridlyst enl. 4 §	Lek bekräftad i kvarvarande vatten.

Fynden av såväl vuxna individer som rom av åkergroda samt en adult hane av mindre vattensalamander i lekdräkt bekräftar att lokalen används för groddjurslek. Glupen är bevuxen med stora grästuvor av god kvalitet som gynnar salamanderlek då salamandrar behöver vegetation att fästa sina ägg på. Även glupens solbelysta läge gynnar lek. I omgivningarna med lövskog och block finns goda förutsättningar för groddjuren att övervintra.

Figur 5. Karta över inventeringsområdet och fördelningen av artfynd inom området.

Diskussion

Våren 2025 var ovanligt torr och groddjursleken misslyckades i många vatten runt om i landet. Vid ett normalår lyckas troligtvis leken i glupen och det är möjligt att fler individer nyttjar lokalen när det finns mer utrymme. Det går heller inte att utesluta att fler groddjursarter kan nyttja lokalen för lek vid ett normalår, till exempel vanlig padda och vanlig groda. Eftersom mindre vattensalamander i lekdräkt noterades kan man inte heller utesluta att det under normala år kan förekomma större vattensalamander.

Källor

Litteratur

- Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Artfakta. Information om naturvårdsarter. www.artfakta.artdatabanken.se
- Bina, P. (red.) 2015. Grodans år. Faunaväxteriet uppmärksammar Sveriges groddjur Amphibia. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Eide, W. m.fl. (red.) 2020. Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer – rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken rapporterar 24. SLU Artdatabanken, Uppsala.
- Feuerbach, P. 1998. Praktisk handbok för våtmarksbyggare. Hushållningssällskapet Halland.
- Lindahl, H. Thomasson, T. m.fl. 2023. Gemensamma riktlinjer för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket. Version 2. Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen
- Malmgren, J., Gustafson, D., Journath-Pettersson, C., Grandin, U. och Rygne, H. 2005. Inventering och övervakning av större vattensalamander (*Triturus cristatus*).Handledning för miljöövervakning, Naturvårdsverket.
- Naturföretaget. 2024. Naturvärdesinventering av Punsbog, Norrtälje kommun. Inventeringsrapport.
- Malmgren, J.C. 2007. Åtgärdsprogram för bevarandet av större vattensalamander och dess livsmiljöer (*Triturus cristatus*). Rapport 5636. Naturvårdsverket.
- Skogsstyrelsen. 2023. Vägledning för hänsyn till större vattensalamander (*T.cristatus*).